

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Цзян Шаньюй на тему:
«Онтосемантична концепція хорової музики Китаю»
на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»
з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації
було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики
Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського
«11» червня 2026 року, протокол № 11

Обґрунтування вибору теми. Глибинні процеси і психоментальні засади концептуалізації природи в хоровому мистецтві Китаю та Західної Європи зумовлюють рівень відповідності філософії, музичної естетики та композиторської творчості як *внутрішній закон* онтології творчості та її когніції. Специфіку концептуалізації теми «природа і людина» відображає система ціннісних уявлень у системі національного композиторського стилю (картина світу). Відповідно, підходи до відтворення природних явищ та образів у музиці композиторів країн Сходу та Заходу мають певні відмінності. Методологічні засади їх вивчення становлять нагальне питання новітньої науки про музику. Втім для теми представленого дослідження принципове значення мають спільні закони відображення в хоровому мистецтві звукових образів «музики природи», які апіорі мають існувати, оскільки, закладені в онтогенезі хороспіву, музичні принципи мислення мають об'єктивно сонологічну природу та загальні функції відображення (моделювання) дійсності: репрезентації, чуттєвого задоволення, виховально-естетичні, світоглядно-етичні, комунікативні. Під гаслом оновлення методології в українському музикознавстві ХХІ століття серед багатьох наукових підходів розробляється онтосемантичний дискурс: такий тип музикознавчого аналізу хорового твору, що дозволяє осмислити єдність філософської та сонологічної природи музичного образу, завдяки чому хоровий спів набуває в контексті національної хорової культури емблематичного статусу в різних вимірах, потребуючи спеціальної уваги та аналітичної опції.

Онтосемантичний горизонт хорової практики Китаю в складних історичних та соціокультурних умовах ХХ ст. дозволив усвідомити стан сучасного хорового мистецтва як усталену систему, яку характеризує «зустрічний рух» **двох тенденцій**:

- 1) до *самоідентифікації* іманентних законів хороспіву, з урахуванням його регіональних локацій (доцентровий рух);
- 2) до *стабілізації етнонаціональної культури* на тлі ескалації у світовий мистецький процес (як макросистеми), в різних її мовно-стилістичних коливаннях (відцентровий рух).

Якщо перша тенденція сформована, як відповідь на запит чисельних виконавських колективів КНР, які працюють на «внутрішньому ринку», то друга тенденція у глобальному вимірі – це зустріч-діалог (Шлях Всесвіту) в культурному полі під гаслом «чуже – своє»: тут китайська картина світу

впізнається і функціонує як оригінальна *local*-традиція з досить пізнаваною орієнтальною «екзотикою» та вітальним впливом.

Актуальність теми полягає у відрефлексованій невизначеності відносин людини з природою як предмету композиторської рефлексії (по-перше), що мотивує до оновлення методології хорознавства сучасного Китаю (по-друге) на ґрунті вивчення європейського досвіду «мислити природу» засобами хороспіву. Хоча окремі дослідники й зверталися до опису семантики природи (найчастіше через зв'язок засобів музичної виразності з програмністю), втім на сьогодні в музикознавстві не існує цілісного бачення семіотики природи як методологічної проблеми, що має практичне значення для виконавців.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Її зміст відповідає комплексній темі «Когнітивне музикознавство: парадигматика музичної творчості в актуальних запитах історії» перспективного плану підготовки науково-дослідних та методичних робіт ХНУМ імені І.П. Котляревського на 2022 – 2027 рр. (протокол вченої ради №5 від 29.12. 2021). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради ХНУМ імені І. П. Котляревського (протокол № 4 від 28.11.2019 р.) та уточнено (протокол №3 від 30.10.2025 р.).

Мета дослідження – виявити специфіку втілення образів природи в хорівій творчості китайських композиторів у єдності онтології, семіотики музики та жанрово-виконавської поетики.

Матеріалом дослідження. Концепція дисертації спирається на вивчення пантеїстичного «блоку» хорових творів китайський композиторів, в яких простежено семантику «людина та природа» (більше 20 творів): «Пісня пастуха» (Пастораль): аранжування Цюй Сісянь (слова Хай Мо); «Рідні лани»; «Опале листя, зав'ялі мрії» (автор музики та поетичного тексту Лінь Хуа); «Зійшов місяць» (музика Цай Юй Вена); «Радість сніжинки» (музика Чжоу Сінцюань на вірші Сюй Чжимо, одного з найвідоміших поетів Китаю), «Вісім Жовтих скакунів», Ян Хуннянь «Дзвони в долині» (композитор Дай Юйву і поет-пісняр Хуан Шенцюань; хорова сюїта Цюй Сісянь «Три ескізи»); «Ніч над пустелею» Шан Деї та ін.

Методологія дослідження образів природи в хорівій культури Китаю поєднує історичний, онтологічний, семантичний (як складову семіотичного), герменевтичний і системний підходи, які разом з жанрово-стильовим, функціонально-структурним, хорознавчим аналізом складають міждисциплінарну концептосферу новітнього музикознавства.

Теоретична база. Висвітлення хорової творчості Китаю затребувало взаємодії музичної науки та філософії. Залучені праці з: *хорової музики ХХ століття та хорознавства* (О. Батовська, О. Бенч, І. Бермес, Н. Белік-Золотарьової, Є. Бондар, О. Яструб); *онтології, музичної естетики, духовного пізнання мистецтва* (Г. Гадамер, І.Кант); *теорії музичного стилю, жанру та інтерпретації* (Ю.Ніколаєвської, Л.Шаповалова); *китайських музикознавців* (李梦笛.Лі Менді, 刘璐 Лю Лу, 蔡余文 Цай Юйвень, 张雪 Чжан Сюе, 徐贺 Сюй Хе,

巢思南 Чао Синань, 张艳 жан Янь, 陈优珍 Чень Ючжень, 王国良 Ван Голян, 葛双林 Ге Шуанлінь, 杜文广 Ду Веньгуан).

Наукова новизна отриманих результатів. У музикознавстві *вперше*: виявлено специфіку втілення образів природи у хорівій музиці в онтологічній єдності логосу і соносу, філософії та хороспіву;

- з'ясовано філософський та культур-антропологічний концепти стильової системи хорової творчості митців Китаю, яка забезпечує самобутність китайської картини світу і засади національного пантеїзму;

- розроблено онтосемантичну концепцію хорової музики китайських композиторів через пошук усталених мовностильових компонентів інтонаційного мислення в сфері звуконаслідування природі (звукопису);

- уведені в науковий обіг корпус маловідомих творів китайських композиторів у жанрі хорової мініатюри,

- визначено онтологічні параметри хорового звукопису, укорінених в мовностильовому мисленні митців, що мають бути транзитивними виконанню (слово, простір, час);

- з'ясовано роль асоціативності в комунікативних процесах; хорова онтосемантика – це сукупність знаків-індексів, механізм музичної символізації поетичного образу в хорівій музиці як національної емблеми культури Китаю.

Практична значущість отриманих результатів. Отримані результати, аналітичні матеріали та висновки дослідження можуть бути використані у подальших наукових розробках, присвячених темі «природа та людина» у хорівій музиці ХХ століття, а також у виконавській практиці для підготовки виконавцями творчих проєктів з творів європейських та китайських митців. Результати дослідження можуть бути застосовані у викладанні історико-теоретичних дисциплін, зокрема, «Історія світової музичної культури», «Хорова культура ХХ століття», «Аналіз та інтерпретація музики» та хорознавчих «Світова хорова література ХХ століття» для бакалаврів та магістрів вищих навчальних музичних закладів України.

Апробація результатів дослідження. Хід дисертації та її матеріали обговорювалися на кафедрі інтерпретології та аналізу музики. Основні положення оприлюднені у доповідях міжнародних на всеукраїнських конференцій: «Схід – Захід: мистецтво та інтерпретація» міжнародної конференції наукового проєкту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 13-14 лютого 2024 року); міжнародний науково-творчий проєкт «INTER-PROTO-LOGOS», присвячений 20-річчю кафедри інтерпретології та аналізу музики ХНУМ імені І.П.Котляревського (Харків, 2-6 березня 2025 року); VI міжнародна науково-творча конференція «Мистецтво і наука в сучасному глобалізаційному просторі» (Харків, 14-15 листопада 2025 р.); «Регіональні, національні, міжнародні виміри взаємодії мистецтва, культури і освіти: актуальні проблеми, тенденції та перспективи розвитку» (до 25-річчя Навчально-наукового інституту мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, 7–8 травня 2026 р., Івано-Франківськ, 2026 р.).

Публікації. Основні положення дисертації викладено у 3-х наукових статтях: 2 – в спеціалізованих наукових виданнях, затверджених МОН України

(категорія Б); 1 стаття – в науковому зарубіжному виданні, внесеному до міжнародних наукометричних баз даних (Scopus).

1. Romaniuk, Iryna & Yastrub, Olena & Liu Dan & Shanyu, Jiang & Shchelkanova, Svitlana. (2025). Choral Singing as An “Emblem” of National Culture: Global or Local? (A Performative Response to The Question). *International Journal of Basic and Applied Sciences*. 14 (3). 26-33. <https://doi.org/10.14419/sw5g9y57>

<https://www.sciencepubco.com/index.php/IJBAS/article/view/34226/18410>

2. Цзян Шаньюй (2026). Лінь Хуа. «Опале листя, зав’ялі мрії»: пейзаж очима серця (онтологічні параметри звукопису в хоровій музиці). *Аспекти історичного музикознавства*: зб. наук. ст. XLII (42) / ред.-упоряд. Л. В. Русакова, Я. О. Сердюк. Харків: ХНУМ, 227-240.

<https://orcid.org/0000-0003-0860-0150>

3. Цзян Шаньюй (2026). Образи природи як предмет композиторської рефлексії (на матеріалі хорової музики Китаю). *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*, 78, 212–225.

<https://doi.org/10.34064/khnum1-78.11>

Характеристика особистості здобувача. Цзян Шаньюй у 2019 році закінчила Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського і одержала ступінь магістра. Навчалася в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського упродовж 2019–2023, 2024–2026 навчальних років (науковий керівник – доктор мистецтвознавства, професор, академік Академії наук вищої школи України Шаповалова Людмила Володимирівна). Бере активну участь у різноманітних мистецьких проєктах.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувачка дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Цзян Шаньюй у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведеної на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація Цзян Шаньюй «Онтосемантична концепція хорової музики Китаю» представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Її зміст відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво. Визначені мета та завдання повністю розв’язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Результати дисертації пройшли апробацію на 4 науково-практичних

конференціях; основні положення відображено у 3 одноосібних наукових статтях у фахових виданнях категорії Б, затверджених МОН України.

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація **Цзян Шаньюй «Онтосемантична концепція хорової музики Китаю»** має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер сучасного музичного мистецтва. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію **Цзян Шаньюй «Онтосемантична концепція хорової музики Китаю»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського.

Головуюча на публічній презентації наукових результатів дисертації:

Доктор мистецтвознавства,
професор, проректор з науково-педагогічної,
творчої роботи та інноваційного
розвитку Харківського національного
університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

НІКОЛАЄВСЬКА Ю. В.